

ZVON

UREDVAL IN ZALOŽIL

J. STRITAR.

1877.

Kas. Terhova

NA DUNAJI.

TISKALA A. KEISS IN P. HORN.

I
66028

KAZALO.

Pesmi.

	Stran.
Adrija	104
Čez góro	25
Človeka nikar	17
Dekliške pesmi	65, 136
Delaveu	234
Drobtine	201
Izgubljeni raj	178
Jesen	337
Lastovkam	145
Ljudmila	353
Moč ljubezni	209
Najbridkejša nesreča	117
Narave svatba	178
Narodu	202
Nekedaj	209
Ob Savinji	33, 49
Pesmi	1
Plevel	280
Pod kostanjem	168, 189, 289, 305, 346
Po smerti	280
Pozabljeni očaki	72
Ranjeni vojak	321
Samotar :	

1. Za mano, vse za mano, kar je bilo 81
2. Zemljica srečna ti! — človeška noga 97
3. Spomin, spomin! — Za mano, vse za mano! 113
4. Izkusil mlad življenja sem bridkosti, 129
5. Ko pomlad pride, gozd ozelenéva 161
6. Pri pósteljki molče je stala mati 193
7. Z mladičem svojim gledaš me zvedavo 225
8. Težkó sva gorke čakala pomladi 241
9. O sladka vera, polna tolažila 257

	Stran.
Siroti	87
Slovo	57
Spoznanje	153
Sreča, Poezija in Preširen	183
Stari grad	267
V celici	273
Vinski duhovi	10
Zapuščen	280
Z Bogom	280
Zvončeku	145

Povesti.

Dva slaveca	87
Lepa ni	119
Lepa Vida	2, 18, 34, 50, 66, 82, 98, 114, 130, 162, 323, 338, 354, 369.
Potergane strune	267, 281, 297, 312, 332, 349, 364, 382.
Rosana	226, 242, 258, 274, 290, 306, 325, 343, 358, 373.
Uboštvo in poštenost	178
Valovi življenja	136, 154, 169

V dramatični obliki.

Zorko	185, 196, 212, 230, 246, 262
-----------------	------------------------------

Zgodovinski spisi.

Boj Otakarja II. z Rudolfom I.	117, 133, 150, 165
Meščanstvo koroško v srednjem veku	180, 194, 116.
O propadu pravdnosti za rimskih cesarjev	6, 22, 37, 53, 69, 84, 101, 116.
Periklej	309, 330, 346, 362, 378.

Potopisi.

Na piramidah	90
V Draždanih	146
Spomini s pota	277, 294, 328

Prirodoslovni spisi.

Palme	220, 237, 253
Rastlinske svatbe	11, 25, 40, 58, 72

Ukoviti spisi.

Angleško gledišče za Shakespear-a	314, 334
Misli	60, 75, 105, 123

Šaljivi spis.

Plavice in slak 202, 217, 235, 251, 284, 300, 317, 366.

Literarni spisi.

Literarni pogovori 13, 30, 46, 62, 78, 93, 108, 126,
141, 157, 173, 190, 206, 221, 238,
255, 269, 285, 302, 318, 350.

Nove knjige. 27, 43

Slovenski glasnik.

Na stranéh: 16, 32, 48, 64, 80, 96, 112, 128, 144, 160, 176,
192, 208, 224, 240, 272, 288, 304, 320, 336, 352,
368, 386.

Oznanila.

Naznanilo 96, 128, 192, 208.
Opomba 144, 160, 352, 386.

Poprave.

Na stranéh: 144, 160, 336, 386.

Listnica.

Na stranéh: 16, 32, 64, 128, 208, 224, 368.

Vabilo.

S prihodnjim letom nastopi „Zvon“ svoj četerti tečaj. Glavno načelo mu ostane staro. Ako bi mu ga hotel premeniti, moral bi najprej premeniti sebe, kar ni več mogoče. Naj ostreji sodnik svojemu listu je sam urednik njegov. Kako je slovensko občinstvo zadovoljno z mojim listom, ne vem; jaz ga ne morem biti vesel. Kolikor si človek prizadeva, nikoli ne doseže svojega idealnega smotra, zadovoljen mora biti, da se mu samo približuje po svoji moči, da ga ne izgubi iz oči. Da sem si pošteno prizadeval, da sem storil kar je bilo pri teh okolišnih v moji moči, to smem reči, in to me tolaži.

Dobro vem, kako bi se, in to z nepreobilimi troški, lahko osnoval list, da bi ugajal veliki večini. Znano mi je, kaj ljudje radi beró, kaj jih zanimlja, kratkočasí, kaj bi bilo morebiti tudi zares dobro, koristno, poučno. Kolikor človek more, spiše sam; a kaj bi si glavo belil! Po raznih knjigah in časopisih nabajam mnogo lepših spisov: Ta bi bil za „Zvon“, takega sem si dolgo želel. Prevedem ga in morebiti še precej dobro; ali pa ponaredim ga in list je poln, berilo mnogoverstno, bralci so zadovoljni. Jaz ne!

Morebiti je dobro, koristno tako delati, cenéno je gotovo; ali je prav pošteno, ne vem; o duševni lastnini se različno sodi! Jaz ne morem tako. Kar prinaša moj list, bodi izvirno, „naše gore list,“ če tudi ni ne vem kako doveršeno. „Bog ne daj, da bi komú kaj očital, vsak po svoje.“ „Zvon“ bode tudi zanaprej prinašal samo izvirnih spisov iz domačih peres. Čestite rojake in rojakinje, ki se zlagajo z mojimi načeli in hočejo imeti blagovoljno poterpjenje z mojimi prizadevanji, vabim uljudno, naj se mi pridružijo.

Govorilo se je in bralo že po časnikih, da bode „Zvon“ prihodnje leto „ilustrovan.“ To se lahko govori, malo teže stori.

In yendar ni tako silno težko, ako bi hotel delati, kakor se dela navadno. Človek si nakupi nekoliko starih „cliché,“ prav cenó se dobivajo, tudi vemo kje in kako, in list je ilustrovan; bralec je vesel, dobivši toliko podob in tako ceno! malo se meni za to, da so bile podobe že pred toliko in toliko časa v tem ali onem listu. Na starinskem tergu se kupujejo prav dobre suknje, kaj to, da so jih že drugi prej nosili! Jaz nisem za tako starinarstvo. Prinašati pa novih, izvirnih podob, lepo risanih, lepo razmnoženih, podob iz domačega, narodnega življenja, slovenskega značaja; to bi bilo seveda lepo; ali — ostalo si vsak lahko sam misli.

Ne, tako prederzen nisem; „Zvon“ ne bode „ilustrovan“, take želje, ne tajim, da sem jih skrivaj gojil, in morda jih še — naj ostanejo, kjer so; kar pa menim, da morem in smem, ako je blaga volja slovenskega občinstva, to poskusim, in za sedaj sem že s tem zadovoljen. „Zvon“ bode prinašal 1. dan vsakega meseca po eno prilogo. Posrečilo se mi je pridobiti mladega umetnika, g. J. Šubica, kateri, kakor kaže, bi utegnil biti kedaj Slovencem to, kar je Poljakom slavní, prerano umerli Artur Grottger; za to pa mu je treba izpodbuje, podpore! Podobe v obliki „Zvona“ bodo izvirne, slovenske in kolikor smem jaz soditi, — ne slabe! Koncem leta si nabere „Zvonov“ naročnik lep „album,“ da ga ima na mizi in da ga lahko komú pokaže rekoč: „To je naše.“

Za té priloge se bode plačevalo 1 gold. na leto po verhu. Da s tem podobe niso plačane, to lahko vsak sam razvidi, kedor kolikaj umeje take stvari.

Naročnina bo tedaj dvojna:

Brez prilog za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold.,

S prilogami „ „ „ 5 „ „ „ 2.50 „

Kedó želi zastónj prejemati list, naj se oglási do konca tega leta. Zastónjikom je namenjenih 50 listov. Ako bi se jih oglasilo več, izbere se jih izmed njih imenovano število; zaradi „kontrolé“ se njih imena o priložnosti razglasijo.

Letóšnjim naročnikom se pošlje 1. list na ogled.

Jos. Stritar.

Z

VONI

Leto III.

List I.

Na Dunaji, 1. JANUARJA 1877.

P E S M I.

V

vratih je postalo
To deklè;
Venček mi je dalo, —
Ternjev jè.

V vratih bo čakálo
To deklè,
Svoje mi bo dalo
Seréce.

Pa če tudi zbada
Do kerví,
Vendar mene náda
Ne pusti.

Zunaj v polji sem nocoj
Sam pohajal za se,
Tam, kjer tanka rež zori,
Kjer pšenica rase.

Srečal pa sem kmete tri,
Ti pa so veleli:
Žito dozorelo je,
Jutri bomo žlei.

Zlatè bilke se lehkó
V sapi so zibale;
V brazdah prépeličice
Glasno so klicále.

Doli v kraji sama zá-se
Mej verbóvjem roža rase.
Náj le rase, naj le rase,
Saj ní moja roža ta!

Oh, ko bi pač moja bila,
Slana ne bi je morila;
Oh, zakaj si me pustila —
Ti nesrečna rožica?

Oj sirota — roža mlada;
Na njo merzla slana pada.
Naj le pada, naj le pada,
Saj ní moja roža ta!

Baptista.

LEPA VIDA.

(Roman, spisal Josip Jurčič.)

PERVO POGLAVJE.

Adrijansko morje se je nekega popoldne o prvi jeseni leta, katero je skončevalo prejšnje stoletje, burno gibalo, kakor vselej pred viharjem. Utve so letale nad valčki in valovi, ki so se vedno nemirneje zibali, da si je bilo vetra še prav malo čuti. Ovčji pastir Stóklas, ki je šepal na eno nogo, a vendar visoko nad morjem na redki in pičli travi mej skalovjem pasel po skromnih kraških tleh svojo brav, opazoval je z večšim očesom nebo, ogernil svoj dežni plašč iz lipovega lubja čez ramo, tako da je bil videti kakor kak pokonec hodeč óven, stopil na visoko skalo in zagnal preko doline glasán „hoj-hoj!“ Na onem hribu, daleč proč, odzval se mu je tovariš in zategneno vpijoča sta se čednika zmenila, da danes je treba prej domov gnati, ker bo de vihar.

Oni prekogorski pastir kmalu izgine sè svojo čedo za skalami v notranjost suhe zemlje od morja proč, ker je bil s posestva Basnigojevega, katero je ležalo v rodovitni, z drevjem lepo obrasteni oazi kraške zemlje. Ovčar Stóklas pa je bil služabnik Samorodov, gospodarja, čegar posestvo je ležalo prav na morski obali, komaj za dober streljaj od morja vzreber, tudi na samoti. Da bi ga vihar predeleč od doma ne prehitel, požene Stóklas čedo proti jugu. Zvižgaje pada njegov dolgi bič po kosmatinskih herbtéh ovnom in ovcam, da se gnetóč in rijóč spusté v hiter dir proti potu, bosopeti pastir kakor strela šepa jim vedno za petami z divjim kričem in neusmiljenim bičem.

Tam na potu pa sta stala dva jezdeca in opazovala neusmiljenega pastirja dalje časa, a takó da ju on ní ugledal.

„Čakaj, jaz mu pokažem, žival tako pretepavati“, reče eden jezdecev, skoči z malega konja, s katerega so dolge noge velikanske njegove postave tako že skoro do tal mahale, verže vajeti svojemu drugu, in zavihti mali konjski bič ter z gromovitim glasom zavpije Stoklasu ovčarju: „Kaj je to, ti pes! Simkaj k meni!“

Kakor okamenel obstane pastir; njegova prej preplašena čeda dirja še nekaj korakov dalje, potem se pa zopet začne pasti. Mož je bil njegov gospodar, Anton Samorod in oni na konji obsedeli Samorodov brat, duhovnik, župnik pri cerkvi dve uri proč.

„Pusti ga zdaj, razkačen si, kaznuj ga drug pot“, reče duhovnik, mož okolo pet deset let star in mnogo manjši od brata Antona.

Ali Anton Samorod je že svojega ovčarja imel v železni pesti: z eno roko ga je za obleko pod herbtom čez sredo ubral in prizdignil suhega Stóklasa kakor snop ovsen, z drugo pa z bičem neusmiljeno udrihal po zadnji pastirjevi opláti, tako, da je prej tolikanj pogumni ovčar zdaj na vse čeljusti kričal: „Jázes! Jázes! Jázes!“ Njegovo vpitje se je razlegalo tjakaj do morja, da so celo pomorske utve stermele,

ter sta tudi konja na potu ušesa nastavila in gledala, kaj tu gospodar Samorod z ovčarjevim čestitim sedalom verši in dela, da verli Stóklasek kričé pači sveto ime izveličarjevo.

„Dovolj, dovolj, pústi ga!“ prosi duhovnik, ali Samorod tepe prilično dolgo, nazadnje pa izpusti pastirja ne ravno na mehko ob tla.

„Obležal je! Bog pomagaj, ubil si ga!“ vpije prestrašen dobrodušni duhovnik dolzemu bratu, ki je počasi korakal proti njemu in konju nazaj. Zdaj se Samorod oberne, postoji in vidi, da se pastir res ne gane z mesta.

„Za Boga, kam te spravlja tvoja nagla jeza!“ toži duhovnik in hoče že tudi s konja splezati, da bi šel ubogi potepeni človeški podobi pomagat.

„Ubil sem ga?“ zagrohoče se Anton, naglo stopi k ležečemu Stóklasu ter govori: „Pritájil se je, žaba, pritájil; stoj, da vidiš!“ Rekši dvakrat ležečo kepo po bosih nogah z bičem šverkne. Kakor blisk je bil pastir na nogah in se je berzonog spustil v beg in točil čez kamen in brin, tako, da se je sam duhovnik ta hipec malo nasmehnil.

„Prokleta mačka!“ jezi se Anton, ko zopet konja zaseda, ves bleđ.

„To je prav, da kaznjuješ takega človeka; ali prav ni, da se sam tako raztogotuješ, da ne moreš svoje nagle narave prevladavati“, kara starši brat, morda že po svojem poklicu karanja vaje.

„Pusti, izpremenil me ne bodeš. — Kaj sva govorila prej? Obtičalo mi je nekaj v možjanih, a ne domišljam se, kaj. Pomagaj mi. Dà, že vem! Tebi ni po volji moj prijatelj in gost Alberto Paoli. Zakaj ne? Zopet samo zaradi tega ne, ker je Italijan? Ti imaš rajši Nemce, Španjole in vse druge, to vem. Ali kaj pomaga? Mi tu ob morji imamo največ z Italijani posla, oni s trgovino vladajo in jaz sem tergovec“.

„To mi še na mislih ni bilo. Res, da sem dostikrat obžaloval, da naš rod dozdej ni pokazal še toliko moči, da bi bil mogel tuj element odrivati, ali zdaj o tem nisem mislil. Temu tvojemu prijatelju, Paoli, jaz iz drugih razlogov ne bi zaupal in ga ne bi vabil na tako dolga gostovanja, kakor ti. Benečana se je treba paziti, posebno pa tega“.

„A zakaj govoriš tako?“ vpraša Anton z nekim nevoljnim glasom.

„Vidiš, že zopet si na pol vskipel: kako bi ti mogel kaj mirno povedati? Kako dolgo je bil zdaj zopet pri tebi?“

„Paoli? Včeraj jutro je odplul domov v Benetke, ni ga več pri meni; ne boj se, ne bodeš ga videl, če ti je tako zopern, čemur se moram čuditi, ker nima nič strašnega na sebi. Sicer pa je bil samo štirinajst dni moj gost.“

„Bilo bi morda bolje, ko bi imel kaj strašnega na sebi, kakor praviš ti“, reče svečenik z naglasom, „in bolje, da ne bi po štirinajst dni ostajal“.

„A zakaj? Kakóv razlog mi vendar moraš povedati! Ali si pozabil, da je že najin oče s Paolijevim dedom po trgovini in prija-

teljstvu znan bil in vezan, in da sem jaz morda za polovico zdanjega premoženja in vsa svoja potovanja samo temu znanju hvale dolžan?"

"Vse res! Ali zaradi tega ni potreba, da zdaj mladi Paoli brez tergovanja, brez posla, brez dela kar po tri dni, ali celo po štirinajst dni pri tebi na domu gostuje. Ti hodiš po kupčevalstvu in po poslih na okolo in okolo, ni te po več ur na dan, časi ves dan doma, a doma — ne zameri, da ti naravnost govorim — doma puščaš mladega gosta z mladó in lepo svojo ženo, ti, ki sam nisi več tako mlad".

"Mlado in lepo svojo ženo!" zakliče Anton, vstavi konja, prestrašeno pogleda brata, kri mu šine v zarujavelo, že malo nagubanjeno suho lice in oko mu divje iskrí. "Kaj si rekel?"

"Nič!" odgovori brat duhovnik naglo; ustrašil se je bil vtisa, ki so ga naredile njegove besede na Samoroda. "Jaz nisem nič rekel, da kaj vem. Samo tako malo opominjati sem te mislil".

"Ti si kaj slísal!" germí brat.

"Nič, verjemi, da nič. Ali jaz sem duhovnik, iz spovednice poznam slabosti človeškega bitja in imam v vednem vidu in spominu, da molimo vsak dan Boga: „Ne vodi nas v izkušnjava! No, vidiš, kar prosimo Boga, da naj nam stori, to storimo sami prvi, kjer moremo, to je: kjer je kakova izkušnjava, ogibljimo se je, če se dá. Tako sem jaz mislil, nič drugače, brate".

"Pojdi drugam s takimi nauki in pridigami, a meni prizanesi: vsaj v delavnik". reče Anton in požene svojega konja, tako da tudi duhovnikov konj poskoči in dolgi otéпки duhovnikove črne suknje čudno v vetru zafofotaja.

"Menim, da ravno jaz imam pravico reči ti, kar izpoznam, da je potrebno".

"Dá! da, in vedi še, da ko bi ti ne bil tist, ki je moje žene s tako mislijo omenjal, zgovoril bi se bil Anton Samorod drugače z njim, brate moj". Rekoč naredi v zraku naglo s pestjo razumno znamenje.

"Pet in štirideset let si star, mnogo morja si že prevozil, v drugič si že oženjen, a še vedno si tako nagel in hitro jezen, kakor si bil pred tridesetimi leti".

Anton ne reče na to novo pripovedanje nekaj časa ničesa.

"Zdaj bode pa treba berže pognati, če ne, bodeva mokra domov prišla". izpregovori potem mirno in oba izpodbodeta konja, da sta zaporedoma v diru bežala, kolikor hitro se je pač dalo po verlo slabem kamenitem potu.

Res je bila že sila. Preoblačilo se je bilo po vsem nebesu in morje pod njima je že velikanske valove metalo.

"Smo že tukaj, hvala Bogu!" reče duhovnik, ko se jima naglo z verha v dolinico razgled odpre, kjer je stal komaj streljaj nad morjem dom Samorodov.

"Rojstvena hiša! Glej, komaj pol leta je, kar sem bil tu pri vas, a zdaj ko zopet vidim svoj dom, zdi se mi, kakor da bi bilo že dolgo in dolgo".

Anton zopet nič ne odgovori, molče jezdi pred bratom proti svojim dvorom, od koder ga je z glasnim lajanjem tropa velicih psov. Čuvajev samotne hiše. pozdravljala.

DRUGO POGlavJE.

Domovje Samorodovo je imelo več poslopij. Najviše je stala njegova stanovalna hiša, sicer samo pritlična, ali iz belega kamena zidana, na širjavo prostrana, in lepo s korei krita zaradi znane silovite kraške burje. Na severo-vzhodu se je raztezal precej daleč rodoviten kraj, poraščen z oljko in hrastjem. Proti jugu pa se je kmalu zopet začel bolj kraški kameniti in špiljasti zemski značaj.

Razen Samorodove — tako bi smeli reči — gosposke hiše, bilo je pa še več poslopij, za njegovo gospodarstvo, ter shrambe in za stanovanja mnogim služabnikom, katerih je kot pomorski tergovci kakor tudi kot kmetovalci in prékupec na suhem potreboval.

Narava pa je bila pod Samorodovim domom že sama naredila malo luko, prostorno za zavetje nekoliko čolnom in neveliki Samorodovi tergovski ládiji na jadra. Velikanska in visoka skalna pečina je namreč kakor objemajoča roka tako v vodo molela, da je bila Samorodovim prednikom le z nekolikim delom mogoče luko napraviti, in najberž je bila ravno ta naravna naredba prvi in morebiti edini razlog, da se je tukaj kedaj naselbina začela, ker sicer zaradi samote in burje kraj sam na sebi ni bil posebno vabljev.

Hlapecem izročita konje in vstopita v dom.

„Kje je moja žena?“ vpraša Anton Samorod dekle na hodniku.

„Pri Tončku. Gospa pridejo, videli so vas“, odgovori dekla.

Z mračnim čelom vstopi Anton v veliko izbo, duhovnik za njim. Tam ukaže gospodar prinesiti vina in prigrizljaja ter poklicati ženo.

Krasna mlada žena pride in pozdravi najprej svaka hladno rekoč: „Bog vas sprejmi, duhovni gospod!“

„Zakaj me za svaka ne pozdravljaš?“ reče duhovnik prijazno in ji seže v mehko roko.

„Jaz sem vas najprej kot duhovnika poznala in odvaditi se ne morem.“

„A klicati te je treba, če mož domov pride in gosta privede sboj?“

„Nisem vedela, da si prišel — da prideš že nočoj.“

„Že nočoj?“ zategne on in jo ostro pogleda. Ona oči ne povesi: še ponosneje nego je bila sicer vsa njena krasna mlada prikazen, dvigne lasato glavo in njen bister pogled premaga moževe oči.

Ni so zastoj obviseli celo oči pobožnega in vendar ne več mladega duhovnika občudujoč nad krasno postavo in doveršeno lepoto života in obraza te svakinje njegove, žene Samorodove.

(Dalje prih.)

PROPADU NRAVNOSTI ZA RIMSKIH CESARJEV.

Spisal Fr. Wiesthaler.

Pogosto se sliši tožba, kako težko je dandanes človeku biti originalnemu. Kajti ni ga skoro dejanja, ni je stvari ali misli, katera bi se ne nahajala že pri pisateljih prejšnjih vekov v isti ali le malo različni obliki zaznamovana. „Es ist schon Alles da gewesen“, pravi modri rabi Ben Akiba; in mož prav govori. Če sem se jaz namenil, bralec v sledečem sliko popačenega življenja rimljanskega v prvem stoletji po Kristu pred oči postaviti, vem in globoko čutim, da tudi mene zadevajo očitajoče besede pesnikove: „Pfui! pfui! über das schlappe Castratenjahrhundert, zu nichts nütze, als die Thaten der Vorzeit wiederzukäuen und die Helden des Alterthums mit Commentationen zu schinden!“ Kajti priznati moram, da ne bodem podal nič novega, nič originalnega. Kaj bi se tudi dalo na tem polji novega povedati? Zadovoljen naj bode bralec sè staro sliko v novem okviru! Opiraje se na pregovor: „Kedor mnogo prinaša, vsakemu nekaj prinese“, bodem se trudil, vsaj z mnogoverstnostjo v predmetu svoje slike zadostovati. Zahtevaš-li, bralec, kaj strašnega in grozovitega? Ustreči hočem tvoji želji. Želiš morda radi nasprotja tudi kaj milega, blagega in vzvišenega videti? Tudi tega ne bodeš pogrešal. Slika bodi pikantna? Zagotavljam te, pikantna bode do gnjusobe. Ugaja-li tvojim očem posvetno veličastvo in bliščoba? Tvoja želja se bode izpolnila. S kratka, nikakoršnega okusa nočem prezreti.

Kako stermimo mi dandanes, ako vidimo v katerem koli večjem mestu kako velikansko, krasno, v najnovejšem slogu zidano poslopje! Kako zavidamo milijonarju, ki se sè svojim, kakor se nam dozdeva, neizmèrnim bogastvom šopiri in ošabno pravice drugih prezira! Kako sè nam groze in strahu lasje ježijo, ako beremo o roparskem umoru, s katerim je kak revni, izgubljeni Adamov sín svojo vest obložil! A dragi moji! Vse to še senca ni tega, kar se je v prvem stoletji po Kristu v starem Rimu slišalo, videlo, terpelo!

Še molé iz te dobe velikanske razvaline slavnih umotvorov in ostanki neke danjega bogastva, neke danje mogočnosti v naš čas, še imamo v rokah pismena poročila tedanjih pisateljev o groznih, do tedaj v Rimu še nezaslišanih, v nebo vpijočih krivicah, hudodelstvih in krutostih, izvirajočih iz človeške preširnosti, ošabnosti in kerviželjnosti. Iđi z menoj, dragi bralec, ako ti drago, tja v stari Rim, in prepričal se bodeš, da so ondí ljudje ravno tako, kakor mi, iz mesa in kervi, iz duše in telesa, a izpoznal bodeš ob enem tudi, da goji ta duša naši tuja čutila, čutila, katera nam veljajo za nečloveška, nenaravna; telo pa se ti bode dozdevalo ustvarjeno le za to, da ali uživa vsakojake razkošnosti, katerih popolnem doumeti je naša domišljija preslaba, ali pa da terpi strašanske muke. Preveril se bodeš, da so naši hudodelniki proti onim še nedolžni otročiči, naši bogatini pa le stradalci in berači!

Glej! tu že leži velikansko mesto v vsej svoji krasoti pred nama! To je ona zemlja, ki je svoje dni rodila može, kakor so bili Brutus, Fabricius, oba Decija, Scipijone in dr.; to je ono mesto, ki je nekedaj premagalo hrabre Samnite, divje Galce, mogočne Kartaginee, to je oni Rim, ki si je podvergel skoro ves tedaj znani svet: njemu služi Azija, njemu se uklanja Afrika, njega pripoznava cela Evropa za svojega gospodarja. A on sam je suženj, suženj svojih divjih strasti. Od zunaj je krasen in lep videti, kakor oni grobovi, o katerih govori sveto pismo, a znotraj je poln gnjilobe, trohlobe in gnjusobe. Kajti poplavalilo ga je neskončno močvirje peklenskih zlobnosti in hudobij. To je nova Sodoma, katera staro gledé na popačenost daleč preseža, in se od nje posebno tudi še v tem razlikuje, da jo je previdnost božja na drug, veliko hujši način kaznovala, kakor prvo: ni je namreč z ognjem in žveplom hipoma uničila, ampak pokončavajo polagoma še s silnejšim elementom: s cesarji. Res so nekateri iz med njih tudi dobri in blagi možje, a dozdeva se nam, kakor da bi bili oni od božanstva le zaradi tega poslani, da bi Rimljani, primerjajoč nasprotja zlobnost hudobnih tem živejše in bridkejše občutili.

Cesarjev prvi, Octavianus Augustus, bil je v bitvi pri Akeiji l. 31. pred Kristom rimsko republiko razrušil in tako žezlo rimske države sam v krepke svoje roke vzel. A kaka je bila ta država? Vsled tolikih vojsk, v katere je bilo Rimljanstvo celih sedem stoletij svojega obstanka zapleteno in katero je skoro vse zmagovito končalo, so se državne meje na vse strani takrat znanega sveta daleč razširile. Kakor pa so bile rimske zmage z ene strani čast in slavo države povečšale in gmotno stanje njeno dokaj izboljšale, tako so jej pa z druge strani tudi dovolj škodovali. Iz podjarmljenih dežel, zlasti iz orijenta, dobival je od zdaj Rimljan mnogo kaj potrebnega in koristnega, česar domača njegova zemlja ni rodila; a seznanil se je tudi s tujimi šegami, s tujimi običaji, katere je po tem na domača tla presadil. To pa, česar se je na tujem navzel, bilo je po večjem z njegovim do sedaj poštenim značajem v nasprotji. A narava je človeka že tako ustvarila, da se prime, popustivši dobro, prerad slabega, ako mu le v kakem obziru ugaja. To prikazen opazujemo zdaj lahko tudi pri Rimljanu. Na tujem je okusil mnogo sladkih sadov, ki so imeli to skrivno moč v sebi, da so ga kmalu omehkužili. Mehkužnost pa rodi v zvezi z ohlapnostjo celo čedo drugih napak in slabosti. Tako je v kratkem izginila rimljanska „virtus“ in „gravitas“ in tako se je prejšnji resni, za vse dobro in blago vneti rimski značaj popolnem izpremenil in v nasprotje izprevergel. Zdaj Rimljana nič več ne mika priprostost, čednost in krepost, ampak od sedaj hlepi samo po tem, kar je nenavadno, kar draži čutnice, kar ustreza njegovim strastim. A takih užitkov si ne more vsakdo privoščiti, to je le tistim mogoče, kateri so si v raznih vnanjih in domačih bojih po poštenu ali nepoštenu poti kot veljaki, ali prostaki, kot dostojanstveniki ali zasebniki kaj premoženja pridobili. S tem se ti zdaj očitno ponašajo in bahajo ter ne zamudé nobene prilike, svoje

bogastvo in pogostokrat z njim tudi svojo budalost svetu na ogled postaviti. To pa mora se vé da pri onih, katerim sreča ní bila tako mila, zbuditi zavist, h krati pa tudi hlepenje, pripraviti si na kateri koli način premoženje in z njim enako prijetno in breskerbno žitje. Tedaj se na vse kriplje trudijo, dospeti do svojega cilja, to je: do obilnega denarja. Ta reč pa se je dala tedaj po poštenu poti ravno tako težko doseči, kakor dandanes. V vojskah n. pr. to že ni bilo mogoče, ker je bil August skoro vse zmagovito končal; tudi bi bila v njih sreča le nekaterim posameznikom svojo milost izkazati mogla. Verhu tega so bili Rimljanje vsled tolikega bojevanja vojská že dovolj siti in novemu vladarju iz serca hvaležni, ker se je z njegovim nastopom skoro vesoljnemu svetu zaželeni mir povernil. Ravno tako je Rimljanom tudi drugih vsem prostih potov do denarja manjkalo. Tedaj se ni čuditi, da se poprimejo vsakega, še tako slabega in malopridnega pospešila, ako jim le k njihovemu cilju pripomore. „O cives, cives, quaerenda pecunia primum est; virtus post nummos!“ to je bilo po Horacijevem izreku (Epist. I. v. 53.) geslo tedanjim Rimljanom. Saj tudi nihče ni po tem vprašal, kako si je človek denar pridobil, da ga je le imel. „Unde habeas, quaerit nemo: sed oportet habere“, beremo v Juvenalu (Sat. XIV. 207.) Denar sveta vladar! Resničnost tega pregovora nam izpričuje vsa rimska zgodovina, posebno pa v tej dobi. Za denar ti prodaja svojo čast sivi senator in mladi vitez, prvi dostojanstvenik v svoji palači in zadnji berač na Tiberskem mostu, lepa plemičeva soproga in gerbasta svečenica vestalka. S kratka, za denar dobiš v Rimu vse, česar želiš. In če je že numidski kralj Jugurtha, ki se je bil kakih 100 let pred Augustom v Rim opravičevat prišel, vsled lastne izkušnje vsklikniti mogel: „Urbem venalem et mature perituram, si emptorem invenerit“ (Sallust. de bello Jugurth. c. 35.), koliko večo veljavo so morale imeti njegove besede v tem času!

Pri takih razmerah je moralo se vé, da po denarji hlepeče Rimljanstvo v samovladarji precej najpripravišiji in najugodniši pomoček za izvršitev svojih namenov izpoznati. To bode vsakemu lahko umljivo, kedor pomisli, da je imel cesar zdaj sam vso državno premoženje in vso državno oblast v svojih rokah. Pervo, katero je državno zakladnico od kervavih žuljev podjarmljenih narodov prihajalo, ugrabil si je zdaj vladar, ter je še pomnožil z imetjem političnih nasprotnikov svojih, katere je bil ravno kar premagal. Isto velja o drugi. Tudi njo je zviti August, se ve da le rahlo in polagoma, senatu in ljudstvu iz rok izpulil, tako, da ta izguba ni nobenega dela preveč bolela. Omeniti hočem samo eno stran te oblasti, namreč pravico podeljevanja vseh državnih služeb in dostojništev, katera so čast in veščidel tudi denar obetale. Te pravice se je prej ljudstvo v svojih narodnih zborih (comitia) posluževalo. Zdaj pa jo je vladar na videz senatu podelil, a vendar je vedel reč tako urediti, da se ni nikedar kedo volil, kateri bi mu ne bil po volji. Poglavitna naloga za denarja željne ljudi je bila tedaj ta: pridobiti si cesarjevo milost, ka-

tera je mogla vsako željo in nado izpolniti. Tako je postal vladar Rimu drugo solnce, solnce, katero je z mogočnimi žarki svojimi dobrodejno ogrevalo razne, rimske muhe in mušice. Ne smemo se tedaj čuditi, če je večina Augusta precej pri njegovem nastopu z velikim veseljem pozdravila, in če se mu je s časom celo malo število njegovih nasprotnikov z resignacijo udalo, ko je prišlo do prepričanja, da se vendar ne živi tako slabo pod monarhičnim principom. Kajti August ni bil zloben trinog, ampak moder in prekanjen vladar, ki se, zasedši cesarski prestol. Rimljanstvu ni z mečem in ognjem grozil, ampak pridobival si je serca svojih podložnikov z milostjo in veščim prihljinjeno dobrohotnostjo. Mož je tudi umel stare republikanske oblike, stara imena prihraniti, da-si je njih bitje popolnem izpremenil in sicer brez vsake sile in ne da bi bila izprememba posebno občutljiva. Tako vidimo tedaj na rimskem prestolu cesarja hinavca, katerega vsemogočnost navdaja serca podložnikov z raznoverstnimi nadami. Ali ni moral pri takem položaji naraven nasledek vladarjevega hinavstva biti ta, da se ga je tudi vse že tako popačeno občinstvo navzelo in da je jelo cesarja, od katerega je vse dobro in vse hudo pričakovalo, nad človeštvo povzdigovati, sebe pa v prah poniževati, le da bi edinega namena svojega ne izgrešilo? In kakor je mehkužnost imati mnogih napak, tako rodi tudi hinavstvo in lizunstvo še mnogo-katero drugo zaničljivo lastnost.

Kaj čuda, če so se sedaj polagoma v vse ude rimljanskega trupla vrile vsakojake človeške strasti, ki so po njem kakor hude kuge divjale. Pametni August jih je sicer še berzdati umel, ali pod njegovimi nasledniki so dospele na verhunec svojega razvoja. Pri teh namreč ne nahajamo več onega duha, milosti in umnosti, onega duha, ki le v potrebi osorno in strogo postopa, ampak njih serce je popolnem izprijeno, saj so vendar otroci svojega časa. Tako oni občne izpačenosti ne le ne ovirajo, ampak pospešujejo jo še na razne načine ali s pohujšljivimi izgledi, ali celo, kakor bomo iz sledečega razvideli, z ukazi.

Zastopniki te verste cesarjev so Tiberius, Caligula, Nero in Domitianus. Kako se še pokvarjenemu občinstvu dopadajo v tem počenjanji! Kako jih še gerdo lizunstvo plemenitnikov, pesnikov in prostakov hvali in slavi! Kako se jim vse hlapčevsko uklanja! Ni-li naraven psihologičen nasledek takega ravnanja ta, da prestopijo slednjič cesarji vse meje božjega in človeškega prava, videč, kako se jim najhujša, najkrutejša, da, peklenska dejanja ne grajajo, ampak celo v slavo in čast štejejo? Ali se niso morali prepričati, da je rimsko državljanstvo že prepopačeno in preslabo, da bi se ustavljalo njihovi sili in da ono svojo slabost le z lizunstvom in hinavščino zakriva? In dalje! Ni-li jih moralo to sè smelo derznostjo in preveliko samosvestjo navdajati in konečno do te stopinje privedi, da so rimski svet le zaničevali in zasmehovali. ako se je že kedaj derznil svojo nezadovoljnost z njihovimi bedarijami in zlobnostmi glasno ali zamolklo izjaviti? Kedo se bode tedaj čudil, da oni doprinašajo taka straho-

vita dejanja, katera se nam skoro neverjetna zdé, ako bi jih ne poročali možje, katerih imena se v tistem času leskečejo kakor biserji v blatu. In občinstvo samo ne vidi v cesarji le svojega gospodarja, ampak tudi svoj uzor, katerega izkuša v raznih rečeh posnemati, da si pridobi cesarsko dopadajenje, da se prikupi vladarju in s tem tudi svojemu namenu streže. Pri takih okolnostih tedaj ni moglo biti drugače, kakor da so nastopili časi, o katerih veljajo pesnikove besede:

„Vbijavci vrejo ljuto krog.

Kervave rise zdaj so žene,

Posmeh jim gnjus in groza sta;

Še živ, razkačene hijene

Delijo trup sovražnika.

Niž sveto ni, vse nježne veze

Pobožnosti so žertva zmot,

Pravičnega zločin podleže

Pregrehi vsaki prost je pot“.

Vendar oglejmo si sedaj nekoliko natančneje početje posameznih stanov! Naj prej in obširniše nam kaže govoriti o cesarjih, prvič, ker so oni prvi in najvažniši živelj v državi, in drugič tudi zaradi tega, ker se nam ravno v njihovem vedenji kakor v nekem zrcalu ves tedanji Rim pred oči stavi. Kar imamo o drugih stanovih povedati, to je le slab odsvit cesarske popačenosti, to je le kópija cesarskega originala.

(Dalje prih.)

YINSKI DUHOVI.

Točaj, le z nova kupo mi napolni,
Hladila daj, zdravila duši bolni.

Kedár okó otožno v kupo vprém,
Skrivnostna čúda v kaplji zlati vzrém.

Odrpè se svet čaróben mi in nov,

Oko zagledá sto in sto dúhóv,

Dúhóv ne zlobuih, nego čistih, blagih,

Terpinom dobrih, tužnim srcem dragih.

Tu v kupi, glej, prekrasno zrém kraljico,

Nebeško hčer, neskáljeno resnico,

Tik nje radóst, pozná se na očéh,

In deca njena: šala, vtíp in sméh;

Navdušenost, čuj, poje rajsko pesem,

Na zemlji tej enake slišal nósem,

In náde dúh naprot šepeče mi,

Podí obup, skerbí moreče mi.

Pogled duhov, vabljenje krasnih boginj
Mi vnema v duši čudoviti oginj,
Up vrača se v srcé, na usta sméh
In z nova vžiga radost se v očéh. —

Duhovi vinski, hvala vam tedaj!
Napolni zopet kupo mi, točaj! X.

R A S T L I N S K E S V A T B E.

(Spisal Fr. Erjavec.)

I. pismo.

Milostiva gospa!

Žalil bi Vaše rodoljubno čutje, ako bi dvomil, je li Vam še v spominu oni prekrasni dan lanske jeseni, ko smo na Verbi praznovali prvega slovenskega pesnika slavnost, katere ste se tudi Vi udeležili. Poklonivši se pesnikovemu geniju in s tem zadovoljivši svoji rodoljubni dolžnosti, napotili smo se proti biseru kranjske dežele — blejskemu jezeru. V očigled „najlepše doline“ stopali smo vznešenega serca po mehkih travnicah; Vi, kakor serna lahkih korakov, jaz v potu svojega obraza poleg Vas. Tega dneva se gotovo še spominjate, če tudi Vam niso več v spominu pogovori, ki so — meni vsaj — prijetno krajšali pot do jezera, kjer Vas je zopet zajela vesela družba. Ne spominjal bi Vas danes, leto dni pozneje, onih pogovorov, ako bi Vam na razhodu ne bil moral zadati moške besede, da bodem to, kar sem takrat na potu samo poveršno razsnoval, pozneje z Vami pismeno obširniše obravnaval.

Govorila sva o cveticah — Vaših ljubljenkah. In kakor takrat na Gorenjskem, bo mi sedaj zopet čast Vašo pozornost za malo časa obrniti na tiho in skrivnostno rastlinsko življenje. Rastlinsko življenje pravim, ker tudi rastlina, dasi je kakor prikovana na eno in isto mesto, katerega ne more zapustiti, ako ravno rastlina ne vidi, ne sliši, ne čuti — ali živi vendar. A to njeno življenje se javlja v tem, da se hrani in vsled hrane raste, razmnožava se in naposled pogine. Rastlina namreč sprejema iz svoje okolice, nekaj iz zemlje, nekaj iz zraka, tuje tvarine va-se ter jih tako izpreminja, da jih more sebi uteloviti in vsled tega svoje telo razvijati in povečati, to je: hrani se in raste. Rastlinsko življenje kaže se na dalje v tem, da izvaja iz sebe mlada bitja — navadno jih imenujemo semena, — katera se o svojem času odtergajo iz krila svoje rastlinske matere, ter pri ugodnih vnanjih pogojih začno samostalno dalje živeti. Ta nova bitja so v svojem daljnem razvoji prave slike in prilike one rastline, od katere izvirajo, in vsa znamenja življenja ponavljajo se na njih v istem redu, kakor so se preje kazala na rastlinski materi. Zato pri vsej neizmérni raznoverstnosti vendar opazujemo, da je

rastlinstvo okolo nas zmerom eno in isto, isti rodovi, iste verste vračajo se vsako leto v pomlajeni podobi.

Ali kakor vsaki živi stvari, tako so tudi rastlini škodi dnevi življenja, vsaka mora poginiti, ena preje, druga pozneje, kakor je kateri usojeno. Nekatera rastlina preživi vse dobe svojega življenja v nekoliko dnevih, druga potrebuje za to več mesecev, nekatere zopet živé leta in leta, tudi stoletja, nekaterim celo traja življenje tisoče let. V Afriki in drugej po vročih deželah še sedaj berstno rasto in obilno cvetó velikani, katerim botaniki cené starost na 6000 let. Ti rastlinski Metuzalemi bi bili po tem takem verstniki Adamovi. Tudi pri nas se nahajajo čestita drevesa, katera, da bi znala govoriti, nam bi mogla pripovedovati mnogokaj iz zgodovine našega naroda, o čemur ne poročajo stara pisma ne ljudska pripovedka. Dasi je rastlinsko življenje zanimivo v vsaki dobi, je menda vendar razplod najzanimiviši: o njem bodem govoril v teh pismih.

Razplodni organi so zbrani v cvetu. Cvet v botaniki je vse ono, kar v sebi krije organe za razplod, v vsakdanjem življenji pa navadno imenujemo cvetje samo to, kar živimi bojami mika oči, ali pa drugače, bodi si ugodnim vonjem, bodi si nenavadno obliko našo pozornost na-se obrača. Ali kakor ni vse zlato, kar se sveti, ravno tako tudi ni vsak cvet, kateri se morebiti mimo drugih odlikuje, zmerom najvredniši naše pozornosti. Mnogokatera skromna bilka na trati, katere morebiti še ne pogledamo ali jo celo zaničljivo pohodimo, skriva v svojem malem in neznatnem cvetu večja in divniša čudesa, nego mnogi gizdav cvet v gosposkem vertu.

Kakor vsaka znanost ima tudi botanika svoj jezik. Zato je treba pred vsem, da se seznanimo z nekaterimi izrazi, ki jih pa, po sreči, ni mnogo. Milostiva gospa! odtergajte si v vertu cvet drage Vaše miljenice — krasne rože in razgledajte si ga dobro. Ako začnete od zunaj, opazite najpred pet zelenih v kolobaru stoječih listkov, kateri so se od spodaj zrasli v podolgasto krogeljico, ki je podobna mali posodici, čašici na primer. Ta prvi cvetni obod zato tudi imenujemo čašico. Takoj nad čašico je vse polno nežnih, dišečih listkov rudeče barve. Ti listi delajo drugi cvetni obod, kateremu so nadeli ime venec. Ako razganete venčeve liste, vidite med njimi v proti sredi cveta jako mnogo tankih nitok, a vsaka nosi na konci malo rumeno glavico. Te nitke so tako zvani prašniki. Sedaj pa še prerežimo ono podolgasto krogeljico pod čašo. Vidite! krogeljica je ota, po njenih stenah pa visé drobna bela zerna in vsako zernce ima navzgor tanek vrat in vsi ti vratovi stojé v kolobaru sredi cveta med prašniki. Ta ota krogeljica sè zerni in vratovi vred je četerti del cveta ter se kliče plodnica. Čašica, venec, prašniki in plodnica so tedaj deli rožinega in tudi sploh vsacega popolnega cveta.

Sedaj nastane vprašanje, kateri izmed teh štirih delov so prav za prav razplodni organi in kako se razplodbe udeležujejo?

Predno odgovorim na to vprašanje, prosim Vas, milostiva gospa, utergajte si še en cvet, namreč belo, nedolžno lilijo. V liliji so raz-

plodni organi bolj razločni. zato menim, da nam bo na njej namen vsacega organa bolj jase in bolj razumljiv.

Ako na liliji iščete onih štirih delov, katere smo popreje našli na roži, opazite kmalu, da na njej ni onih pet zelenih listov, da ni čašice. In v resnici je ta del cveta najmenj potreben in zato ga tudi mnogi cvet še nema ne. Čašica ima namen braniti ostale nežniše dele cveta vremenske nezgode, dokler je cvet še v popku, zategadelj tudi mnogemu cvetu čašica odpade, kakor hitro se venec razcvete. Pa vernimo se zopet k liliji! Njen venec ima šest kakor sneg belih listov, in zaradi teh listov je lilija priznan simbol nežnosti, nedolžnosti in deviške čistosti. — Prašnikov ima ta cvet menj nego roža, namreč samo šest, toda mnogo več so in razločniši. Vsak ima na tanki nitki podolgasto rumeno vrečico. Ako s kako iglo dregnemo v to vrečico, razporje se, a iz nje se vsuje množina rumenega praha. Ta prah imenujemo cvetni prah. Kakor torej vidite gospa, razlikujemo na prašniku nit, vrečico in cvetni prah v njej.

Ako potergamo liliji venec in vse prašnike, ostane nam od vseh cvetnih delov še plodnica, ki se znatno loči od one, ki smo jo videli pri roži. Ondi namreč je bila plodnica pod vencem zaperta v neko otolino, narejeno iz čašičnih listov, tukaj pa stoji plodnica popolnoma prosta sredi cveta. Na verhu nosi tri mehke, gobaste grebene, tako imenovane brazde, ki so v razcvitu vlažne, kakor bi bile z nekovo slizjo pomazane. Brazde so nasajene na dolgem vratu, ta pa stoji na krajšem šestovoglatem stebru. Prerežemo li ta steber, vidimo, da je razdeljen ali pregrajen v tri pretine ali prekate. V vsakem prekatu sta dva reda belih zernec, to so namreč zarodki za bodoče seme. Primérjamo li one tri brazde na verhu plodnice in te tri pretine, boče nam skoraj jasno, da morajo med seboj biti v neki zvezi, da vsacemu prekatu ustreza ena brazda.

(Dalje prih.)

LITERARNI POGOVORI.

1.

Kedor hoče kolikor toliko vspešno delovati, treba najprej, da spozna svoje moči, da si ne naklada bremen, katerih mu ne zmorejo rame; da se ne sili in vriva, če tudi morebiti iz blagega namena, v stvari, za katere nima potrebnih zmožnosti. Zoper to pravilo se je pri nas mnogo grešilo na literarnem polji. Vsak rodoljub je ménil, da mora vse sam biti svojemu narodu: pesnik, govornik in estetik. In tako se je zgodilo, da je dobil mali slovenski narod v kratkem času v primeri toliko pisateljev iz rodoljubja, toliko pesnikov iz same ljubezni do domovine, a tako ubogo malo „poetov po milosti božji.“ Pošteni možje, kateri bi bili lahko mnogo koristili svojemu narodu na primérnem polji, trudili so se in v potu svojega obraza obdelovali pesniško polje, „pegazi v jarmu“ — samo narobe! Nekedaj je bilo

to koristno, morebiti celo potrebno; kjer je mnogo dela, a delavcev malo, treba da prime vsak za delo, katero je najbolj potrebno. Tam kje na Krasu nareja si kmet vse sam, česar je treba pri hiši: suk-nje, opanke in kola, če tudi niso kolesa prav okrogla. Tako moramo tudi hvaležni biti rodoljubnim možem, kateri so se žertvovali in, poštene prozajiki od nog do glave, „pesmi kovali“ z okornimi rokami; kaj so pa hoteli? pesmi je bilo treba in pesnikov ni bilo!

Ti časi so minili, in da so minili, to je v prvi versti zasluga takih rodoljubnih mož, ki so nam leđino orali. Zdaj ni treba več tlake delati za domovino; zbudilo se je primérno lepo število različ-nih moči, da obdeljujejo vsaka svoj posebni oddelek slovstva, za katerega je sposobna. Kakor v obertništvu in znanstvu, tako naj veljá sedaj tudi v lepem slovstvu geslo: „delitev dela!“ Vsak na svoje mesto! Katero delo si je kedó izbral po svoji sposobnosti, temu naj posveti vse svoje moči; vanj naj se vglobi, v njem naj se vadi in uri, samo tako bode kaj prida; v modrem samoomejenji je moč!

Ako se mi pa poreče, in sicer po pravici, na to: Drugim daješ dobre svete, ali si pa tudi sam ravnal po svojih naukih? kako bodem odgovarjal, kako se zagovarjal? Molčati bode pač najbolje; dasi bi morebiti imel kaj povedati v zagovor. Grešil sem tudi jaz; poskušal sem svoje moči tu in tam brez vspeha, brez koristi narodu. Grešil sem, ali ne iz slabega nagiba; čestiljubje me ni vodilo ne dobiček; zdaj se kesám, in pokoril sem se tudi nekoliko; glavno je pa to, da mi je prišlo pravo spoznanje, če tudi pozno; lesnike počasi zoré, dozorele pa vendar niso čisto brez prida!

Poskušnje so me učile spoznavati svoje moči, in zdaj se mislim zopet verniti na polje, kjer sem začel svoje slovstvovanje; estetikoval in kritikoval bodem zopet, kakor sem nekedaj; neprijetno, neslavno delo, a potrebno! In če me kedó vpraša: Ali pa meniš, da imaš potrebno sposobnost za to delo? odgovorim mu brez pomiselnika: Prepameten sem, da bi to terdil; morebiti dà, morebiti da ne; vsaj prepričal se nisem še do sedaj, da tudi tukaj nič ne morem; in drug mi tudi ni še tega dokazal. Samo to vidim, da na tem polji do sedaj ni bilo pravega delaveca, in delaveca je treba, zatoorej hočem jaz po-prijeti se tega posla; berž ko pride boljši, z veseljem se mu umak-nem ter stopim v pokoj!

Že iz té številke lahko razvidijo „Zvonovi“ bralci, da niso prazne besede, kar govorim. Moj podpis, ki se je prej šopiril po vseh stranéh, videti bode poslej samo tam na zadnjem konci lista. Druge, boljše, mnogoverstne moči so stopile na moje mesto; upati smem torej, da bodejo čestiti bralci zadovoljni. Gledališni podjetnik, ravnatelj je storil svojo dolžnost, ako, zbravši dobre igralne moči, podaje občinstvu dobre igre in poleg tega skerbi, da kostümi, dekoracije, oprava na odru ne žaliyo očesa. Njemu samemu ni treba stopati na oder, razen ako prevzame kako malo ulogo, da na pr. oznani z velikim patosom; „Voz je naprežen!“ Vendar časi mu je treba tudi prevzeti kako večjo ulogo, ako mu kak igralec zbolí.

Tako mislim ravnati poslej tudi jaz. Za ravnatelja bodem, za régisseurja, in kjer bode treba, tudi malo za — souffleurja! Pridobil sem svojemu listu, kar sem vedel najboljših moči; ako mi slavno slovensko občinstvo vé še kje za kako dobro, naj mi blagovoljno naznani, hvaležen mu bodem in potruditi se hočem, da jo pridobim. Več storiti ne morem. Gospode pisatelje pa, kateri so mi tako rado- voljno obljubili svojo pomoč, prosim, naj ostanejo zvesti novemu Zvonu, da bode v resnici, kakor sem rekel na drugem mestu, „literarno gla- silo slovenske inteligencije“. Ako v njih spisih tu pa tam kako obliko malo preuredim, naj blagovoljno poterpé, pepričani, da se to ne bode godilo za to, ker menim, da je samo tako prav, kakor jaz pravim; ali treba je, to mi bode vsakdo rad priznal, da velja v listu samo ena slovnica; bati se ní, da bode potem vse po enem kopitu, stilističnih posebnosti ostane vendar dovolj vsakemu pisatelju.

Sedaj, ko začenja „Zvon“ svoj tretji tečaj, menim, da mi ní treba razglašati posebnega programa, dovoljujem si samo nekoliko beséd. Skerbelo se bode za mnogoverstnost v berilu, katera se je do sedaj pogrešala. „Slovenski Glasnik“ se bode oziral kolikor moči na vse nove prikazni v slovenskem in sploh slovanskem slovstvu. Važnejše knjige se bodejo kritikovale v „Literarnih pogovorih;“ da bode kritika pravična, objektivna, kolikor je sploh moči grešnemu člo- veku pravičnemu in objektivnemu biti, tega, menim, da mi ní treba posebno povdarjati. Todà kakor se ne bode nikedar grajalo, kar je kolikaj dobrega, tako se tudi ne bode hvalilo, kar je slabega, iz gole dobroserčnosti. Samo taka kritika, ki z veseljem priznava, kar je le- pega, dobrega, a poleg tega tudi določno odkriva in graja napake, ima v resnici kaj veljave in koristi, samo iz take se more učiti pisatelj sam in občinstvo. Preprirov „Zvon“ ne bode iskal, a kjer se ne bode ogniti poštenega boja za načela, za umetnostne zakone, potézal se bode določno za to, kar se mu bode videlo pravó. To ní samo pravica, to je celo dolžnost lepoznavskemu listu, kakoršnega si jaz mislim, in menim tudi, da nam ga je potreba. Ako bode potreba prijeti za orožje, borili se bomo „elegantno“, ne po turško!

Sedaj, ko sem o novem Zvonu govoril, kar se mi je zdelo po- trebno, težko če ne pričakuješ, čestiti bralec, da ti bodem živo pri- poročal svoj list, sklicaval se na tvoje rodoljubje, opominjal te, da bodeš, naročivši se na „Zvon“, podpiral slovensko slovstvo, ki je tako potrebno podpore, da bode, kar boš storil za Zvon, v korist domo- vini i. t. d. Nič se ne boj! Svojega lista ne bodem priporočal ne tebi ne drugim; ako se ne priporoča sam, ako se ti ne zdi vreden da si ga omisliš zaradi njega samega, pústi ga in obрни kam drugam, kar si se namenil darovati v pospeševanje narodnega razvoja. Na- ročen k ali ne, bodi mi zdrav! Veselo novo leto! S.

SLOVENSKI GLASNIK.

Pod tem naslovom bode letos „Zvon“ redno prinašal kratka naznanila o novih knjigah slovenskih, razglašal bode zanimive slovstvene novice, ter govoril o slovstvenem in umetnostnem gibanju in delovanju mej Slovenci. Kot dober domoljub se bode rad oziral po vsem slovanskem svetu, a posebno pozorno bode pazil, kaj delajo in kako slovstveno napredujejo Serbje in Hrvatje, naši bližnji sorodniki slovanski. Nadejamo se, da s tem ustrezemo mnogoverstnim našim bralcem.

— 1. Slovensko lepoznavansko slovstvo se v minolem letu ni Bog vedi kako lepo razcvitalo, a če v poštev jemljemo naše neugodne politične in socijalne razmere, moramo vendar zadovoljni biti s številom leposlovnih izdelkov, ki so l. 1876 zagledali beli dan. Trije lepoznavanski listi so izhajali: „Besednik“, „Zora“ in „Zvon“ in podajali zanimivega berila.

Pripovedno literaturo je najbolj pomnožil g. Jurčič s „Slovensko knjižico“. G. Jurčič sam nam je spisal dva lepa nova romana: „Doktor Zober“ in „Mej dvema stoloma“; g. Kersnik nam je podaril v njej svojega pripovednega pervenca „Na Žerinjah“, povest, ki se prav prijetno bere, in katera si je v kratkem času pridobila mnogo bralcev; g. prof. Jesenko nam je prestavil „Vekülskega župnika“, ter s tem prevodom ustregel Slovence tako, kakor bi z nobenim drugim ne bil mogel; z njim je izpolnjena želja, katero je Levstik že l. 1858. v „Slov. glasniku“ izrekel; g. prof. M. P. nam je poslovenil nekoliko pikantnih Bret Hartovih povesti, in g. dr. Samec lepi Turgenjev roman „Pomladanski valovi“. To zbirko, katera obseza tudi izverstno Jurčičevo zgodovinsko tragedijo „Tugomer“ živo priporočamo „Zvonovim“ bralcem. Posamezni zvezki se dobivajo pri „Narodni tiskarni“ v Ljubljani. O priložnosti bomo o njej obširneje govorili. (Dalje prih.) L.

Listnica uredništva. Gosp. prof. Fr. E. v G. Dragi prijatelj! „Habeant sua fata libelli“; kako sem se bil razveselil tvojega spisa! Kedo je mogel misliti, da bode „Vienac“ Zvon prehitel! Ne ti, ne jaz; ravnala sva oba „bona fide“. Zv. se terdno drži načela, da prinaša samo izvirne spise, ne prevodov ne ponatisov; tvoj spis je res prišel po čudnem, dasi poštenem potu prej v „Vienac“, česar se ti nisi mogel nadejati, kakor vidim; vendar sem se odločil po dobrem premiselku podati ga tudi Zvonovim bralcem, katerim si ga bil sam namenil; spis je v hervaškem listu v drugi obliki in je tako zanimiv, da bi se mi zdelo krivično ne podati ga slovenskemu občinstvu, tem bolj ker je tako težko dobiti kaj pisanega iz tvojih skopih rok. Ne zameri, prijatelj, da tako govorim, saj ne samo zase; ali pomisli, povej mi po pravici: Koliko pa je pri nas mož, da bi znali pisati kakor ti? Glej, drugi se trudimo, ki manj moremo in znamo, ti pa gledaš, križem roke deržeč. Res si že mnogo storil, ali po moji misli še ne dovolj. Torej — ne zabi Zvona!

Listnica opravišništva. To prvo številko „Zvona“ pošiljamo vsem dosedanjim naročnikom; prihodnje le onim, kateri so poslali naročnino. Kedor želi list zastoj, naj se oglasi. S poštnim povzetjem se ne bode nič pošiljalo. To pa prosimo: kedor se hoče naročiti na „Zvon“, naj se naroči, kakor hitro mogoče, sicer so sitnosti s tiskanjem adrés in z rednim dopošiljanjem.

Zvon izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 4 gl. za vse leto; 2 gl. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Ottakring, Hauptstrasse 23.

Izdaje in ureduje: Jos. Stritar.

Tiskata: A. Keiss in F. Löb.